

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2020.

Vaughan Gething

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

24 Gorffennaf 2020

1. Disgrifiad

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) 2020 ("y prif Reoliadau").

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn frys y darperir ar ei chyfer yn adran 45R o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 (p. 22) ("Deddf 1984"). Caiff y Rheoliadau eu gwneud heb fod drafft wedi'i osod gerbron y Senedd a'i gymeradwyo ganddi. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn, oherwydd brys, ei bod yn angenrheidiol gwneud y Rheoliadau heb i ddrafft gael ei osod a'i gymeradwyo fel y gellir gweithredu mesurau iechyd y cyhoedd er mwyn ymateb yn gyflym i'r bygythiad a berir i iechyd pobl gan y coronafeirws. Yn benodol, dylid llacio'r cyfyngiadau a geir yn y prif Reoliadau cyn gynted ag y bernir nad yw bellach yn angenrheidiol nac yn gymesur eu cadw ar eu ffurf bresennol. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod y cyfyngiadau a'r gofynion newydd ynghylch gorchuddion wyneb sydd yn awr wedi'u nodi yn y prif Reoliadau yn angenrheidiol ac yn gymesur fel ymateb iechyd y cyhoedd i'r bygythiad presennol a achosir gan y coronafeirws.

Bydd y Rheoliadau yn peidio â chael effaith ar ddiwedd y cyfnod o 28 o ddiwrnodau (heb gynnwys toriad) sy'n dechrau ar y diwrnod y gwneir yr offeryn oni bai, yn ystod y cyfnod hwnnw, y cymeradwyir y Rheoliadau gan y Senedd.

Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol

Er bod y Rheoliadau yn cynnwys hawliau unigol o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998 a Siarter Hawliau Sylfaenol Ewrop, mae'r Llywodraeth yn credu bod modd eu cyfiawnhau er mwyn atal lledaeniad clefydau heintus a/neu y caniateir yr ymyrraeth gan fod nod dilys i'r ymyrraeth honno, sef diogelu iechyd y cyhoedd. Mae'r Llywodraeth hefyd yn credu bod y Rheoliadau yn gymesur.

Mae pob un o'r rhain yn hawliau amodol, sy'n caniatáu i Weinidogion Cymru ymyrryd ag arfer yr hawliau os yw hynny'n angenrheidiol mewn cymdeithas ddemocrataidd er budd diogelwch y cyhoedd neu er mwyn diogelu iechyd. Rhaid i bob cyfyngiad a gofyniad o'r fath gael eu cyfiawnhau ar y sail bod iddynt nod dilys, sef diogelu iechyd y cyhoedd, a'u bod yn gymesur. Mae parhau i lacio'r cyfyngiadau a wnaed yn y prif Reoliadau drwy'r Rheoliadau hyn yn ymateb cymesur, fel y mae'r gofyniad newydd i wisgo gorchudd wyneb ar drafnidiaeth gyhoeddus. Mae'r darpariaethau hyn yn cydbwysu'r angen i gynnal ymateb priodol i'r bygythiad a achosir gan y coronafeirws â'r angen i gynnal hawliau unigolion a busnesau, mewn modd sy'n dal i fod yn gymesur â'r angen i atal cyfradd drosglwyddo'r coronafeirws rhag cynyddu, gan ystyried y dystiolaeth wyddonol.

3. Y cefndir deddfwriaethol

Gwneir y Rheoliadau o dan adrannau 45C(1) a (3)(c), 45F(2) a 45P o Ddeddf 1984.

Mae Deddf 1984 a'r Rheoliadau a wneir o dan y Ddeddf honno yn darparu fframwaith deddfwriaethol ar gyfer diogelu iechyd yng Nghymru a Lloegr. Mewnosodwyd Rhan 2A o Ddeddf 1984 gan Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2008, ac mae'n darparu sail gyfreithiol i ddiogelu'r cyhoedd rhag bygythiadau sy'n deillio o glefydau heintus.

Mae adran 45C o Ddeddf 1984 yn rhoi pŵer i'r Gweinidog priodol wneud rheoliadau er mwyn atal, diogelu rhag, rheoli neu ddarparu ymateb iechyd y cyhoedd i fynychder neu ledaeniad haint neu halogiad. Mae'n cynnwys pwerau i osod cyfyngiadau neu ofynion ar neu mewn perthynas â phersonau, pethau neu fangreoedd os bydd bygythiad i iechyd y cyhoedd, neu mewn ymateb iddo. Mae adran 45F yn galluogi gwneud darpariaeth atodol gan gynnwys darpariaeth ar gyfer gorfodi cyfyngiadau a gofynion a osodir o dan y Rheoliadau a chreu troseddau.

Rhoddir y swyddogaethau o dan yr adrannau hyn i'r "Gweinidog priodol". O dan adran 45T(6) o Ddeddf 1984, ystyr y Gweinidog priodol, mewn perthynas â Chymru, yw Gweinidogion Cymru.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Gwneir y Rheoliadau mewn ymateb i'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd o ganlyniad i fynychder a lleadaeniad coronafeirws syndrom anadlol aciwt difrifol 2 (SARS-CoV-2) sy'n achosi'r clefyd a adwaenir fel COVID-19 neu "coronafeirws".

Bydd y diwygiadau i'r prif Rheoliadau yn dod i rym mewn dwy ran. Bydd y set gyntaf o ddiwygiadau yn dod i rym ar ddechrau 25 Gorffennaf, a bydd yn:

- caniatáu ailagor llety gwyliau, gan gynnwys hostelau a llety tebyg i hostelau, gwestai a mathau eraill o lety â gwasanaeth, sydd â chyfleusterau a rennir, megis blociau cawodydd, ond ni chaiff ystafelloedd a rennir ond bod ar agor i aelodau o'r un aelwyd neu aelwyd estynedig ac yn amodol ar ofynion yn ymwneud â chadw pellter cymdeithasol.
- rhoi eglurder y gallai esgus rhesymol i ymgynnull â phobl eraill gynnwys cael at unrhyw wasanaethau cyhoeddus a hamdden plant dan oruchwyliaeth. Bydd hyn yn caniatáu i deuluoedd, er enghraifft, fynd i wersylloedd haf a chlybiau plant yn ystod y gwyliau.
- ailagor atyniadau tanddaearol. Rhaid i weithredwyr atyniadau o'r fath gymryd pob mesur rhesymol i leihau lleadaeniad y coronafeirws.
- dileu'r gofyniad i weithio gartref pan fo'n ymarferol. Mae tystiolaeth bod gweithio o swyddfa a lleoliadau eraill i ffwrdd o'r cartref o les i rai pobl ac mae hyn, ynghyd â'r rhwymedigaethau ar gyflogwyr i gymryd pob mesur rhesymol i atal lleadaeniad y coronafeirws, yn golygu nad yw cynnal y gofyniad hwn yn gymesur bellach. Serch hynny, mae gweithio gartref hefyd yn cynnig buddion clir felly anogir cyflogwyr i barhau i'w hwyluso.

Bydd yr ail set o ddiwygiadau i'r prif Reoliadau yn dod i rym ar ddechrau 27 Gorffennaf, a bydd yn:

- caniatáu ailagor busnesau megis salonau ewinedd a harddwch, parlyrau tyllino a sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau lliw haul, tyllu'r corff, tatŵio, electrolysis neu aciwbigo. Mae'r canllawiau ategol yn egluro'r angen i leihau cysylltiad wyneb yn wyneb gymaint â phosibl a'r ddyletswydd i gymryd mesurau rhesymol i leihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r coronafeirws, gan gynnwys –
 - cynnal hylendid
 - darparu gwybodaeth i bobl ynghylch lleihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r coronafeirws
 - cymryd pob mesur rhesymol i sicrhau bod pellter o 2 fetr yn cael ei gynnal rhwng pobl yn y fangre a rhwng pobl sy'n aros i fynd i mewn i'r fangre.

Mae'r canllawiau hyn yn ffurfio rhan o set ehangach o ddogfennau ynglŷn â sut i weithio'n ddiogel mewn gwahanol fathau o weithleoedd gwasanaethau cysylltiad agos yng Nghymru.

- caniatáu ailagor amlosgfeydd i'r graddau nad ydynt eisoes ar agor a galluogi sinemâu (dan do) yn ogystal ag amgueddfeydd, orielau a gwasanaethau archif i agor i gwsmeriaid ac ymwelwyr. Bydd y gofynion i gymryd pob mesur rhesymol i leihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r coronafeirws yn y fangre yn gymwys i weithredwyr y busnesau a'r gwasanaethau hyn.
- caniatáu ailagor arcedau diddanu. Mae'r sector hwn yn cynnwys Canolfannau Adloniant Teuluol sy'n darparu adloniant i deuluoedd mewn lleoliadau glan y môr a mewndirol, a Chanolfannau Gemau Oedolion sy'n darparu peiriannau adloniant diddanu i oedolion. Mae pryderon wedi'u codi ynghylch y risgiau cysylltiedig â nifer y bobl a llif pobl yn y mathau hyn o atyniadau, ynghyd â nifer yr arwynebau a pheiriannau a rennir y byddai ymwelwyr yn eu cyffwrdd. Mae Cymdeithas Fasnach Darparwyr Diddanwch Prydain (BACTA) wedi gweithio gyda'r Llywodraeth i lunio canllawiau i weithredwyr roi cyfres o gamau lliniaru ar waith sy'n benodol i'r busnes er mwyn bod yn barod i ailagor.
- caniatáu cynnal gweithgareddau rhentu a gwerthu tai mewn eiddo sydd wedi'i feddiannu. Ers 22 Mehefin, mae'r sector tai wedi gallu cynnal ymweliadau a gweithgareddau cysylltiedig mewn eiddo gwag. Yn seiliedig ar brofiadau a gasglwyd o'r ailagor cyfyngedig hwn a gwaith a wnaed gyda chyrff diwydiant a llywodraeth leol ar ganllawiau diwygiedig i gynnwys camau i leihau'r risgiau i aelwydydd, gweithwyr proffesiynol ac ymwelwyr ag eiddo, ystyrir nawr ei bod yn gymesur ailagor y sector yn llawn.
- ei gwneud yn ofynnol i bobl sy'n defnyddio trafndiaeth gyhoeddus (gan gynnwys tacsis) wisgo gorchuddion wyneb. Bydd rhai eithriadau penodol i'r gofyniad hwn. Er enghraifft, plant o dan 11 mlwydd oed; fferïau lle mae teithwyr yn yr awyr agored yn llwyr neu lle gellir cadw pellter cymdeithasol;

teithwyr mewn awyren sy'n hedfan dros Gymru (ond nad yw'n cychwyn nac yn glanio yng Nghymru). Mae'n bosibl hefyd y bydd gan unigolion esgus rhesymol i beidio â gwisgo gorchudd wyneb, gan gynnwys oherwydd salwch neu nam corfforol neu feddyliol, neu anabledd; tynnu'r gorchudd i gymryd meddyginiaeth neu pan fo swyddog gorfodi neu weithredwr neu gyflogai'r gwasanaeth trafnidiaeth gyhoeddus yn gofyn i berson dynnu'r gorchudd.

Mae'n hollbwysig cymryd pob cam rhesymol i gyfyngu ar drosglwyddo'r coronafeirws. Cafodd y coronafeirws ei ddatgan yn Argyfwng Iechyd y Cyhoedd o Bryder Rhyngwladol ar 30 Ionawr 2020 gan Sefydliad Iechyd y Byd, a chymerir camau ledled y byd i gyfyngu ar ei drosglwyddo. Asesiad Prif Swyddog Meddygol Cymru, ar y cyd â'r Prif Swyddogion Meddygol eraill ar draws y DU, o hyd yw bod y risgiau i iechyd y cyhoedd sy'n deillio o'r coronafeirws yn uchel.

Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod llacio ac addasu'r cyfyngiadau drwy wneud y diwygiadau i'r prif Reoliadau yn gymesur â'r hyn y mae'r prif Reoliadau'n ceisio ei gyflawni, sef ymateb i fygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

5. Ymgynghori

O ystyried y bygythiad difrifol ac uniongyrchol sy'n codi o'r coronafeirws a'r angen am ymateb iechyd y cyhoedd brys, gan gynnwys yr angen i lacio unrhyw gyfyngiadau nad ydynt bellach yn gymesur â'r ymateb hwnnw, ni fu ymgynghoriad cyhoeddus mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. Mae unigolion a busnesau wedi cael gwybod am y cyfyngiadau drwy ddarllediadau gwybodaeth gyhoeddus parhaus ar raddfa fawr ledled y DU, gan gynnwys gan Brif Swyddog Meddygol Cymru, Prif Weinidog Cymru a Phrif Weinidog y DU.

Mae'r Prif Weinidog, ynghyd â Gweinidogion eraill a Llywodraeth Cymru, wedi parhau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i unigolion a busnesau gydol y newidiadau dilynol i'r Rheoliadau. Nododd y Prif Weinidog yn ei gynhadledd i'r wasg ar 9 Gorffennaf y bwriad i wneud y newidiadau a gyflawnir drwy'r Rheoliadau a wneir heddiw, os byddai amgylchiadau'n caniatáu hynny. Cafodd y newidiadau arfaethedig hyn gyhoedduswydd eang wedyn. Cadarnhaodd y Prif Weinidog y byddai'r newidiadau hyn yn cael eu gwneud yn ei gynhadledd i'r wasg ar 24 Gorffennaf.

6. Asesiad Effaith Rheoleiddiol ac asesiadau eraill

Ni luniwyd asesiad effaith rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn oherwydd yr angen i'w rhoi ar waith ar fyrder i ddelio â bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

Mae crynodeb o asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb wedi'i baratoi a bydd yn cael ei gyhoeddi. Yn gryno, dylai'r Rheoliadau hyn gael effaith gadarnhaol ar gydraddoldeb o ystyried bod cau nifer o'r sectorau a asesir wedi cael effaith anghymesur ar grwpiau sydd dan anfantais. Mae'r mesurau lliniaru a roddwyd ar waith hefyd wedi ystyried y risgiau ychwanegol sy'n gysylltiedig â rhai grwpiau, fel pobl BAME neu bobl sy'n agored i niwed, a dylai asesiadau risg ystyried y ffactorau hyn. Dylai'r

cynlluniau i ailagor hefyd ystyried anghenion penodol gwahanol grwpiau o gleientiaid, megis hygyrchedd ac argaeledd cyfleusterau.